



Global skatt på valutamarknaderna, s.k. Tobinskatt

Till finansutskottet

Utrikesutskottet har vid sammanträde den 18 april 2001 beslutat att, under förutsättning av detta utskotts medgivande, jämlikt 4 kap. 8 § RO, till finansutskottet med föreliggande yttrande överlämna motion 2000/01:U404 (c) yrkande 8.

Utskottet

I partimotion 2000/01:U404 (c) yrkande 8 anføres att marknadskrafterna ensamma inte kan lösa de grundläggande orättvisorna mellan rika och fattiga. Centerpartiet välkomnar en diskussion om beskattning av internationella valutatransaktioner, en s.k. Tobinskatt, som ett led i att tillförsäkra det globala beslutsfattandet tillräckliga resurser. En förutsättning är att det går att nå en global enighet om införandet av en sådan skatt, eftersom inget land skulle kunna införa en dylik på egen hand. Sverige bör, enligt motionärerna, inom FN-systemet verka för att förutsättningarna för ett införande av en s.k. Tobinskatt utreds närmare.

Utskottet noterar inledningsvis att förslag om införande om en Tobinskatt, förutom av de skäl som anføres i motionen och andra liknande (t.ex. att tillgoda det internationella samhällets behov), ofta också underbyggs på grunder som har att göra med brister i det internationella valutasystemet och finansmarknadernas funktionssätt.

Den globala ekonomin och Tobinskatten

Med världshandelns tillväxt och ökande transnationella investeringar har också de finansiella flödena ökat mellan länder och kontinenter. Detta har lett till ett allt större ömsesidigt beroende mellan världens ekonomier och utgör en aspekt av vad som brukar kallas globaliseringen.

Med de senaste årtiondenas avregleringar i många av världens länder, liberalisering av kapitalmarknaderna och ökade möjligheter för portföljinvesteringar har de internationella flödena motiverade av investeringar på de finansiella marknaderna växt kraftigt vid sidan av de flöden som motiveras av handel och reala investeringar. Denna utveckling har förstärkts av den tekniska utvecklingen, som inneburit minskade transaktionskostnader, och av ett ökat privat sparande, inte minst i pensionsfonder.

Förslaget om en transaktionsskatt på valutarörelser väcktes redan 1972 av ekonomen James Tobin och skulle ha till syfte att begränsa de globala finansmarknadernas omslutning. Med transaktionsskatten vill man försöka uppnå att de kortfristiga spekulativa kapitalrörelserna minskar till förmån för mer långsiktiga överväganden genom att fördyra korta affärer i värdepapper eller valutor. Ett annat syfte var att öka regeringars handlingsfrihet i finans- och penningpolitiken.

Det bör noteras att Tobin i sitt ursprungliga förslag endast i mindre utsträckning berörde hur intäkterna av transaktionsskatten skulle användas. Intäkterna sågs mera som en följd av skatten än som ett motiv till att införa denna. Det var först i början av 1990-talet som en internationell diskussion kom i gång och där införandet av en internationell skatt sågs som ett alternativt sätt att finansiera bl.a. FN:s verksamhet. I både Brundtlandkommissionen och Carlsson-Ramphal-kommissionen diskuterades möjligheten att införa en internationell skatt för finansiering av globala behov.

När det gäller den enligt Tobins förslag primära målsättningen, att begränsa kortfristiga kapitalrörelser, har det i debatten hävdats att kapitalflödena motiverade av investeringar på de finansiella marknaderna kan vara skadliga för nationella ekonomier, särskilt om flödena är av spekulativ karaktär, och att en stabilisering av de internationella kapitalflödena bör eftersträvas. Det har även framhållits att nationella regeringar, särskilt i mindre ekonomier, har begränsade medel att sätta emot om de skulle utsättas för omfattande finanskapitalrörelser av destabiliserande karaktär.

Utskottet menar i denna del att det är legitimt för stater att försöka skydda sig mot de negativa effekterna som kan uppstå på grund av kortfristiga spekulativa kapitalrörelser. Utskottet konstaterar att detta för många regeringar i världen upplevs som ett problem av ekonomisk/säkerhetspolitisk natur.

När det gäller den andra delen av frågeställningen, finansiering av gemensamma nyttigheter, återkommer utskottet till denna senare i yttrandet.

Utveckling, kapitalflöden och handel

De internationella kapitalrörelserna har stor betydelse för u-länderna. De underlättar utvecklingen av handelsförbindelserna och medför att kapital kan ställas till förfogande för reala investeringar. Långsiktiga reala investeringar är en förutsättning för ekonomisk tillväxt, vilken i sin tur är en förutsättning för att utveckla välfärden. Länder med brister vad gäller tillväxt och fördelning av befintliga resurser löper dessutom i högre grad risk för att interna motsättningar mellan befolkningsgrupper kan urarta till väpnade konfrontat-

ioner med allvarliga konsekvenser för fred och stabilitet. Den omvända bilden är även giltig, dvs. länder som präglas av god ekonomisk tillväxt och bra fördelning av befintliga resurser är mer benägna att hamna i en situation som präglas av fredlig samvaro mellan olika befolkningsgrupper och respekt för de demokratiska fri- och rättigheterna. Utskottet menar att de strukturella faktorernas betydelse för konfliktförebyggande inte får underskattas. Utskottet har nyligen behandlat dessa frågor i sitt betänkande 2000/01:UU4 En säkerhetsordning för 2000-talet.

Utskottet vill i sammanhanget även peka på de finansiella flödena av biståndskaraktär. Dessa är visserligen små i förhållande till de totala flödena och otillräckliga i förhållande till behoven, men de är av strategisk karaktär genom att de kan sägas avspegla investeringar i utveckling. Framgångsrika utvecklingssatsningar bidrar i sin tur till att expandera världsekonomin samt till att öka välfärden och i bästa fall också till en rättvisare fördelning.

Tidigare har utskottet också i sitt betänkande 1998/99:UU12 Utrikeshandel och internationella investeringar framhållit att ökad handel kan ge avsevärda positiva effekter vad gäller tillväxt och ökat välstånd för de minst utvecklade länderna. Det är därför av vikt, menar utskottet, att länderna i tredje världen ges ett ökat tillträde till de utvecklade ekonomiernas marknader. Detta förutsätter en ökad frihandel. WTO har enligt utskottets mening en central roll i detta sammanhang men även EU, som ensidigt kan ge ökat marknadstillträde för de allra fattigaste länderna. Utskottet välkomnar därför de ansträngningar som har gjorts under det svenska ordförandeskapet i EU för att öka det fattigaste ländernas tillträde till EU:s marknad. Resultatet av förhandlingarna i denna fråga mellan medlemsländerna ledde till ett positivt principiellt ställningstagande även om utvecklingen av handelshindren för dessa länder inte kommer att ske i den takt som utskottet önskat. Beslutet utgör dock ett viktigt principiellt steg i rätt riktning, och utskottet utgår från att regeringen fortsätter sina ansträngningar inom detta viktiga område.

I takt med att världssamfundet ställs inför nya globala utmaningar, såsom hiv/aids, miljöförstöring och klimatförändringar, växer även behovet av att finna finansieringslösningar, inte minst för u-länderna, som bygger på ett globalt ansvarstagande. Utskottet har ovan pekat på betydelsen av de finansiella flödena av biståndskaraktär, och det är bl.a. i detta sammanhang som förslaget om en Tobinskatt skall ses.

Utskottet konstaterar att endast ett fåtal länder, däribland Sverige, i dag lever upp till det 0,7-procentsmål som FN uppställt för bistånd till de fattiga länderna. Utskottet finner dock att inte ens om alla länder uppfyllde målet skulle det vara tillräckligt för de finansieringsbehov som finns för att täcka de omedelbara och grundläggande behoven för utvecklingsländernas folk. Icke desto mindre är ett viktigt första steg att flera länder, liksom Sverige, lever upp till sina internationella biståndsåtaganden för att förbättra läget vad gäller hälsa och utbildning samt den administrativa strukturen för dessa sektorer i de minst utvecklade länderna. Det internationella samfundet – särskilt de utvecklade länderna – måste enligt utskottets uppfattning ta ett övergripande ansvar

för de gränsöverskridande hot som t.ex. hiv/aids, miljöförstöring och klimatförändringar utgör. Ytterligare ett problem är att vissa länder inte heller uppfyller sina åtaganden gentemot FN vad gäller medlemsavgifter.

Förslaget om en Tobinskatt sätter frågan om en stabilare och bättre internationell finansiering av globala åtgärder vad gäller bistånd och av FN i fokus. Detta finner utskottet positivt. Utskottet menar vidare att det är av vikt att dessa frågor får en seriös behandling både nationellt och internationellt samt att behovet av gemensamma finansiella åtaganden därvid belyses.

I en rapport från 1995, *Our Global Neighbourhood*, från FN:s kommission för globalt samarbete (Carlsson–Ramphal-kommissionen) konstateras att trots de åtaganden som har gjorts internationellt så är biståndsfinansiering fortfarande i stor utsträckning baserad på frivilliga bidrag från stater. Författarna konstaterar att detta sakernas läge har lett till förslag om att en del av behoven för global resursöverföring skall täckas genom internationella avgifter eller skatter. I kommissionens rapport föreslås därför att det vidare bör utredas om resurser kan hämtas från olika källor som internationella avgifter på valuta-transaktioner, vapenförsäljning samt utnyttjandet av globala gemensamma tillgångar, t.ex. havsvattenvägar, det internationella luftrummet eller den geostationära rymden. Införandet av en Tobinskatt är således ett av de förslag som framförts, men inte det enda.

Sammanfattande bedömning

De problem som tas upp i motionen och i den bredare debatten om Tobinskatten är väsentliga för den internationella utvecklingen i stort inte minst eftersom de utgör aspekter på vad som kommit att kallas globaliseringen. Problemen hänger inbördes samman och det har föreslagits en rad olika medel, däribland införandet av en Tobinskatt, för att komma till rätta med dem. Införandet av en Tobinskatt skulle enligt många bedömare vara förknippat med en rad svårigheter, som framför allt har att göra med dess effekter på det internationella valutasystemet och finansmarknadernas funktionssätt, men skatten anses även erbjuda vissa möjligheter. Som framgår av Carlsson–Ramphal-rapporten finns det förslag om att åtgärda de aktuella problemen också med andra medel, vart och ett med sina för- och nackdelar. Utskottet tar inte ställning till de olika alternativen men vill peka på behovet av en alternativ värdering och en fortsatt förutsättningslös analys av olika möjliga framkomstvägar och instämmer i motionen i denna del. För svensk del kan det arbete om en samlad svensk globaliseringspolitik som i regeringen har inletts av en arbetsgrupp under statsrådets Pagrotskys ledning vara ett bidrag. I sammanhanget vill utskottet även uppmärksamma den parlamentariska utredning (Globkom) om Sveriges politik för global utveckling som under år 2001 skall lämna ett samlat förslag till regeringen om hur politiken bör utformas på viktiga områden utifrån det övergripande målet om fattigdomsbekämpning och de nya förutsättningar som globaliseringen skapar. Syftet med översynen är att utifrån en vision om solidaritet i globaliseringens tid föreslå åtgärder för att vidareutveckla en sammanhållen politik för att främja en globalt ekono-

miskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling och avskaffa fattigdomen. Utskottet vill även framhålla betydelsen av aktivt svenskt deltagande i förberedelsearbetet inför den FN-konferens som skall hållas år 2002 under temat Finansiering av utveckling, där såväl handels- som finansministrar skall mötas för att diskutera behovet av utvecklingsfinansiering med närvaro av bl.a. Världsbanken, FN, WTO och IMF. Denna konferens synes ligga i linje med vad motionärerna efterfrågar.

Utskottet anser att finansutskottet kan besvara motion 2000/01:U404 (c) yrkande 8 med vad som ovan anförts.

Stockholm den 18 april 2001

På utrikesutskottets vägnar

Viola Furubjelke

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Viola Furubjelke (s), Göran Lennmarker (m), Sören Lekberg (s), Berndt Ekholm (s), Lars Ohly (v), Holger Gustafsson (kd), Bertil Persson (m), Carina Hägg (s), Agneta Brendt (s), Marianne Jönsson (s), Murad Artin (v), Jan Erik Ågren (kd), Marianne Samuelsson (mp), Marianne Andersson (c), Karl-Göran Biörsmark (fp), Karin Enström (m) och Roy Hansson (m).

Avvikande meningar

1. Tobinskatten

Göran Lennmarker, Bertil Persson, Karin Enström och Roy Hansson (alla m) anför:

Gemensamt för de många variationerna på den s.k. Tobinskatten är att den belastar transaktioner mellan olika valutor. Att kalla Tobinskatten för skatt är därmed oegentligt. I stället utgör den snarast en tull mellan olika valutaområden.

Europa utvecklas mot ett stort valutaområde, när medlemsländer och kandidatländer inom EU går över till euro. Transaktioner inom Europa kommer därför inte att träffas av tullen på valutatransaktioner. Det gör däremot betalningar mellan Europa och omvärlden. Även transaktioner inom dollarområdet kommer rimligen att stå utanför en sådan tull.

En tull på valutatransaktioner skulle stimulera framväxten av större valuta-zoner, gemensamma valutor och dollarisering av den typ som nu sker i Latinamerika och Asien.

Transaktioner till u-länder utanför dollarområdet och mellan u-länder sinsemellan skulle däremot träffas av en tull på valutatransaktioner.

Högre tullar och valutaregleringar var det normala

U-länderna har lång erfarenhet av protektionism genom tullar och valutahinder. Till relativt nyligen levde 90 % av u-världens invånare i länder med mycket höga tullar och stränga valutaregleringar.

Östeuropa och Latinamerika som tidigare varit utvecklade på västerländsk nivå halkade efter och blev mycket fattiga. Även i Afrika och Asien var stränga regleringar det normala, vilket omöjliggjorde eller kraftigt försvårade både valutatransaktioner och handel. Resultatet var förödande. Protektionismen hindrade välfärdstillväxten och gynnade korruptionen.

Det finns alltså långvariga, omfattande och solitt negativa erfarenheter av valutaregleringar i u-länder.

En mindre grupp u-länder, främst i Stillahavsasien och vissa enklaver, satte tidigt på öppenhet. Omfattande handel och stora kapitalrörelser är kännetecknande för de snabbväxande u-länder som på kort tid, en generation, tog sig från absolut fattigdom till ett begynnande välstånd. Det handlar om den snabbaste välståndsutvecklingen som världshistorien känner. Den skulle ha varit helt omöjlig utan kombinationen fri handel och fria kapitalrörelser.

Liberaliseringar sedan 1978

Med början i Kinas liberalisering 1978 har det skett en dramatisk utveckling i huvuddelen av u-världen. Tullar har minskat i snabb takt, även om de i många fall fortfarande ligger kvar på alltför höga nivåer. Likaså har valutaregleringar avskaffats i huvuddelen av jordens länder.

Detta har skett med politiska beslut, främst mot bakgrund av de förödande erfarenheter som protektionismen givit i snart sagt varje u-land.

U-länderna har exportinkomster på i storleksordningen 2 000 miljarder dollar. Till detta kommer utländska direktinvesteringar på 220 miljarder dollar, andra investeringar, lån, turistinkomster samt privat och offentligt bistånd. Av det sammanlagda inflödet av utländskt kapital till u-länderna är det offentliga biståndet – ODA – ca 60 miljarder dollar, eller drygt 2 %.

Fria kapitalrörelser ger u-länderna stora möjligheter. I-världens kapital, inte minst de stora pensionsfonderna, ställs till u-världens förfogande för produktiva investeringar. Det är inte bara pengarna som ställs till förfogande utan även den kreditbedömningskapacitet som de utvecklade länderna har utvecklat för att avgöra kvaliteten på olika investeringar. Därmed stimuleras också utbyggnaden av kvalificerade kreditmarknader i u-länder.

Finanskriser

Ett antal u-länder har drabbats av olika typer av finansiella kriser. Under det senaste decenniet har det varit Mexiko 1995, Asienkrisen 1997 som omfattade fem länder, Ryssland 1998, Brasilien 1999 med återverkningar på Argentina, som nu befinner sig i stora svårigheter. Den senaste krisen uppstod i Turkiet i februari i år.

Dessa finansiella kriser brukar ofta anföras som argument mot fria kapitalrörelser.

Tankegången i kritiken är att u-länder har svårt att säga nej till erbjudandet om kapital. Kapitalet kan sedan dras undan när krisen uppstår och därmed förvärra situationen i u-landet i fråga.

IMF och andra har noggrant studerat de finansiella kriserna. Vissa huvudtendenser synes framgå. I Mexikokrisen 1995 och Rysslandskrisen 1998 var det inte utländskt kapital utan det mexikanska respektive det ryska kapitalet som flydde från det egna landet. I Rysslands fall ligger fortfarande mycket stora belopp ägda ifrån Ryssland kvar utomlands. Den ryska valutaregleringen och osäkerheten om spelreglerna i Ryssland gör att många är ovilliga att riskera att ta hem det kapital som landet så väl behöver.

Asienkrisen 1997 hade delvis ett annat förlopp. Den började i Thailand och drabbade även Filippinerna, Malaysia, Indonesien och Sydkorea men däremot inte Taiwan, Hongkong och Singapore, som är minst lika öppna för handel och valutarörelser.

Asienkrisens länder hade vuxit snabbt under lång tid. Det dominerande problemet var att kreditmarknader inte var transparenta och att de saknade tydliga spelregler, eller spelregler som i verkligheten följdes. Det största problemet var banker som stod nära regimer som i Indonesien eller Malaysia eller de stora konglomeraten i Sydkorea. Även i Thailand och Filippinerna var det svårt att få uppgifter om hur banker och kreditinstitutioner faktiskt låg till.

Tydliga lagar och kraftfulla finansinspektioner

Den viktigaste lärdomen av Asienkrisen är att länderna måste ha kraftfulla finansinspektioner och tydliga lagar som reglerar förhållandet på kreditmarknaden. Banker, försäkringsbolag och andra kreditinstitutioner måste stå fria från regimen. Risken är annars stor att den offentliga lagstiftningen sätts ur spel genom att statsägda och regimnära banker de facto följer andra spelregler. Parallellen är slående till hur den statsägda Nordbanken agerade i Sverige på 1980-talets slut.

När det gäller finanskriserna i Turkiet och Brasilien med återverkningar på Argentina handlar det om traditionellt övervärderade valutor som knutits i en fast växelkurs men där den inhemska politiken inte var tillräckligt stram. Följden har blivit ett inflationstryck som successivt gjort valutan övervärderad.

Att fria kapitalrörelser är viktiga framgår inte minst därav att det knappast är något land som infört valutaregleringar efter krisen. Ett undantag utgjorde Malaysia som införde en viss valutareglering som sedan gradvis mildrats.

Chile avvecklade däremot sin tidigare valutareglering under intryck av Asienkrisen.

Man kan hävda att de fria kapitalrörelserna tvärtom gör det lättare att övervinna kriser som har sitt ursprung i misskötsel i ett visst land. I Mexiko, i huvuddelen av Asienkrisens länder och i Brasilien har kriserna övervunnits snabbt inte minst tack vare stora inflöden av kapital när problemen rättats till.

Frihandel och fria kapitalrörelser knyter samman länder. Därmed blir de mer beroende av varandra. Sådana processer har hittills varit mest tydliga inom i-ländernas krets, t.ex. genom den europeiska integrationen. Det nya med globaliseringen är att sammanknytningen också sker mellan i-länder och u-länder och inte minst mellan u-länder sinsemellan.

Brist på globalisering det stora problemet

De stora problemen i u-världen finns i länder som inte alls eller enbart i ringa grad tar del av globaliseringen. Nordkorea, Afghanistan, Burma och många länder i Afrika saknar nästan helt handel och kapitalflöde från omvärlden. Det är inte kapitalrörelserna som utgör problemet utan bristen på sådana som är det alldeles överskuggande problemet.

Den ohållbara skuldsättningen i 40 låginkomstländer (HIPC) har inte med fria kapitalrörelser att göra. Det handlar om lån som är givna oftast redan på 1970-talet från västerländska regeringar, internationella institutioner eller det tidigare Sovjetunionen till regimer i mycket fattiga u-länder. Huvuddelen av dessa lån borde skrivas av direkt, eftersom 35 av HIPC-länderna inte klarar av att fullfölja sina åtaganden. Om långgivande statsmakter och internationella organisationer i stället betedde sig mer som kommersiella långgivare och skrev av låneförlusterna skulle både u-länderna och långgivarna tjäna på detta. Nu upprätthålls en fiktion som är skadlig. Sverige avskrev sådana lån redan 1978.

Ur u-ländernas synpunkt skulle en tull på valutatransaktioner vara negativ därför att den skulle kosta resurser för u-länderna som normalt är den mottagande parten vid kapitaltransaktioner.

För ett land som t.ex. Vietnam som får valutainkomster på ca 20 miljarder dollar i år skulle en tull på en promille kosta betydligt mer än hela det svenska biståndet till landet. Inkomsterna används till import, så teoretiskt skulle in- och utflödet av valuta till Vietnam bli 40 miljarder dollar. I verkligheten är betalningstransaktioner betydligt större. I Vietnam skulle kostnaden för en valutatull kanske bli 100 miljoner dollar.

U-länderna behöver inte bara tillskottet av valuta utan lika mycket den konkurrensutsättning som de fria kapitalrörelserna skapar. Utmärkande för en snabbväxande u-landsekonomi är den snabba ökningen av konkurrensen och därmed av produktiviteten som är grunden för välbefinnandshöjningen.

En tull på valutatransaktioner skulle även göra det svårare att överföra de viktiga kreditmarknadsinstrument som i-världen har utvecklat och som är en förutsättning för ett väl fungerande näringsliv. Korruption och ineffektivitet på kredit- och finansmarknaderna är ett stort problem i de flesta u-länder.

Ett primitivt u-land kan under en tid växa snabbt utan avancerade finans- och kreditmarknader. Men i takt med att landet utvecklas får det större behov av alltmer utvecklade finans- och kreditmarknader och en allt kraftigare konkurrenssättning. Båda hämmas av en tull på valutatransaktioner.

En tull på valutatransaktioner skulle främst drabba u-länderna.

2. Tobinskatten

Holger Gustafsson och Jan Erik Ågren (båda kd) anför:

Den debatt som förslaget om Tobinskatten orsakat är viktig och välkommen. Debatten sätter fingret på många människors oro över en alltmer snabbväxande och gränsöverskridande ekonomi. Dessutom har debatten uppmärksammat behovet av ökade resurser till det internationella utvecklingssamarbetet.

Den globaliserade världsekonomin och det ökade handelsutbytet frigör en enorm tillväxtpotential. Men alla länder hinner inte med. Ökande klyftor mellan länder och regioner är för många den mest iögonfallande och skrämmande konsekvensen av globaliseringen. Med globaliseringen bör följa ett växande ansvar för den rika världen att stödja en verkligt global utveckling och en rättvis handel. Det kräver bl.a. ökade resurser för utvecklingssamarbetet samt en ökad handlingskraft för FN och liknande organisationer, som i dag brottas med allvarliga problem såväl administrativt som finansiellt.

Dessa resurser bör dock kunna uppbringas genom nationella skattebaser, i stället för att skapa en ny, överstatlig skattestruktur. En sådan skulle innebära alltför stora problem, både praktiskt och principiellt. Det är mer realistiskt att sträva efter ett ökat och effektivare bistånd såväl i Sverige som i Europeiska unionen samt att påverka den internationella biståndsviljan positivt. Även skuldavskrivningar utgör en viktig åtgärd för en rättvisare global ekonomi.

Bistånd i sig kan inte skapa långsiktig tillväxt i u-länderna. För att lyfta sig själva ur fattigdomen måste u-länderna integreras i världsekonomin. Frihandel utgör därför grunden för global utveckling.

Väl fungerande finans- och valutamarknader är därmed en förutsättning för utveckling. Det är genom finans- och valutatransaktionerna som kapital kan frigöras för investeringar också i fattiga länder. Kapitalflöden i sig är inget negativt. En stor del av valutahandeln kommer av företags och bankers strävan att sprida risker. Anklagelser mot de spekulativa internationella kapitalflödena är därför överdrivna.

Samtidigt står det klart att dåligt reglerade och kontrollerade finans- och valutamarknader åstadkommit enorma problem både för enskilda länder och för världsekonomin i stort. Spekulation och irrationellt beteende på dessa marknader kan dock motverkas på andra sätt än med Tobinskatten. Framför allt krävs bättre regelverk och normer för bankers agerande på finans- och valutamarknader. Utvecklingsländerna behöver vårt stöd i uppbyggnaden av sådana regelverk. Dessutom är sund makroekonomisk politik och lämpliga växelkursregimer nödvändiga för att förebygga valutakriser. Även här kan det internationella samfundet och de rika länderna bidra med råd och stöd.

3. Tobinskatten

Karl-Göran Biörsmark (fp) anför:

Frågan om en internationell skatt på valutatransaktioner, den s.k. Tobinskatten, har diskuterats och utretts under lång tid. Diskussionen har ånyo vaknat till liv, särskilt på grund av de finansiella kriser som drabbat vissa länder hårt på senare tid. Asienkrisen 1997–1998 liksom i Ryssland och Brasilien 1998–1999 är några sådana exempel.

En skatt på valutatransaktioner skulle inte kunna förhindra uppkomsten av finansiella kriser. Om syftet är att skapa bättre balans och bättre fungerande kapitalmarknader, är en internationell valutaskatt inte särskilt träffsäker. Spekulanter betalar ändå. Det är bara smärre delar av spekulatören som blir olönsamma. Att söka begränsa valutarörelser tenderar dessutom troligen att skapa en mer instabil och mer volatil valutamarknad. Transaktionskostnader i sig skapar inte stabilare marknader, men det skulle däremot en internationell finansinspektion, väl fungerande nationell ekonomisk infrastruktur i länderna och växelkurser som är rörliga göra.

All erfarenhet visar att länder som bedriver en stabilitetsinriktad finans- och penningpolitik, med en lämplig växelkursregim, och som följer de internationella regelverk och normer som främjar stabilitet är bättre rustade att klara denna typ av kriser. Det internationella arbete som pågår inom ramen för exempelvis OECD, IMF och EU är mycket viktigt för att förstärka den finansiella stabiliteten. Folkpartiet förespråkar en rad förbättringar inom detta område inklusive införandet av en internationell finansinspektion.

Införandet av en Tobinskatt skulle dessutom i hög grad drabba u-länderna, de som skattens förespråkare påstår sig vilja hjälpa. U-länder med stränga valutaregleringar har påverkats mycket negativt av sådana restriktioner och protektionism. Fria kapitalrörelser ger däremot u-länderna stora möjligheter. Kapital från den industrialiserade världen kan användas till värdefulla investeringar i u-länderna. En skatt på valutatransaktioner skulle även bli mycket kostsam för u-länderna då de vanligen är den mottagande parten vid kapitaltransaktioner.

Tobinskattens förespråkare menar att intäkterna av en sådan skulle användas till bistånd och finansiering av FN-systemet. Svårigheten med bistånd liksom FN-systemets svåra finansiella situation är dock knappast att det i dag saknas skattebaser, utan att det saknas tillräcklig vilja hos regeringarna i de rika länderna. Så har t.ex. Sverige under nuvarande vänstermajoritet kommit ned på skamligt låga 0,7 % av BNI. Det viktigaste för de fattiga länderna är främst att de rika länderna sänker sina tullmurar och avskaffar den protektionistiska jordbrukspolitiken samt att biståndet blir både högt och effektivt. En ökad betalningsvilja bland länderna att betala sina utlovade bidrag till FN är den viktigaste åtgärden för att lyfta organisationen ur krisen.

Skattepolitiken bör i allt väsentligt fortsätta vara en nationell angelägenhet. I en alltmer gränslös värld kan inte gemensamma regler helt uteslutas, samordning av regelverk och bekämpande av illojal skattekonkurrens och skatteparadis är viktigt. Dessutom behövs gränsöverskridande lösningar på andra

gränsöverskridande problem såsom miljöförstöring. En internationell koldioxidsskatt är däremot något som mer leder i riktning mot en mer hållbar och solidarisk värld. Folkpartiet vill ha en gemensam koldioxidsskatt på EU-nivå.

En internationell transaktionsskatt måste vidare genomföras i alla länder för att bli fungerande. Annars flyttar bara spekulatören till de länder som inte tar ut sådan skatt. I sig gör detta alla diskussioner om Tobinskatt till teoretiska funderingar. Vill man i sak uppnå något finns en lång rad andra förslag som är genomförbara inom överskådlig tid.

I syfte att förbättra situationen för människor som lever i fattigdom och förtryck förespråkar Folkpartiet liberalerna bl.a. mera frihandel, avreglering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, kraftfull höjning av biståndet, ökad inriktning på skuldavskrivningar och demokratiutveckling, stöd till uppbyggnad av fungerande ekonomiska institutioner, en internationell finansinspektion samt gemensam koldioxidsskatt.

Innehållsförteckning

Till finansutskottet.....	1
Utskottet	1
Den globala ekonomin och Tobinskatten	1
Utveckling, kapitalflöden och handel	2
Sammanfattande bedömning	4
Avvikande meningar	5
Innehållsförteckning	12